

Реферати

Головоногі молюски середнього карбону Донбасу (Луганська область, Східна Україна). — В. С. Дернов. — Стаття присвячена опису шести форм головоногих молюсків із середньокарбонових відкладів (мандрикинська та моспинська світи) Донецького басейну. Серед них три наутилоїдеї: *Ephippioceras wildi* Hind, *Peripetoceras cf. globatoides* Shimansky та *Millkoninckioceras udovichenkoi* Dernov, sp. nov. Перша наутилоїдея раніше була відома виключно з вестфальських відкладів Британії. Звертає на себе увагу знахідка в житловій камері черепашки вказаної наутиліди фосилії, що може бути частиною її щелепного апарату. *Peripetoceras globatoides*, описаний В. М. Шиманським із серпуховських відкладів центральної частини Східноєвропейської платформи, раніше не був відомий для Донбасу. Новий вид *Millkoninckioceras udovichenkoi* відрізняється від інших видів роду характерною скульптурою з повздовжніх валиків на вентрально-латеральному перегині і деякими іншими деталями будови, серед яких найбільш значущими є менша розсіченість лопатевої лінії у донецького виду, порівняно високи та вузькі завитки та незначні розміри черепашки. Крім того, описано три форми амоноїдей: *Gastrioceras cf. listeri* (Sowerby), *Gastrioceras lupinum* А. Попов, *Branneroceras branneri* (Smith). Перший вид раніше вказувався для Донбасу. Другий вид є, очевидно, ендемічним і раніше був відомий з молодших відкладів. Знахідка *Branneroceras branneri* є достовірною вказівкою його присутності в донецькому карбоні.

Ключові слова: головоногі молюски, середній карбон, Донецький басейн.

Адреса для зв'язку: В. С. Дернов; Інститут геологічних наук НАН України, вул. Гончара 55 б, Київ, 01054 Україна; e-mail: vityaldernov@gmail.com

Про зникнення місцезнаходження пізньоміоценових хребетних «Гребеники». — Ю. О. Семенов. — Розглядається історія відкриття, вивчення та зникнення місцезнаходження кісткових решток пізньоміоценових хребетних «Гребеники». Воно розроблялось понад 60 років і є одним з найвідоміших і найбагатших в Європі за кількістю палеонтологічних знахідок, станом їхньої збереженості та таксономічним різноманіттям викопної фауни. Гребеники є типовим місцезнаходженням гребениківського палеофауністичного підкомплексу, а також об'єктом Природно-заповідного фонду України як однойменна геологічна пам'ятка природи в Одеській області. Зникнення цього місцезнаходження наприкінці 70-х років минулого століття сталося не через діяльність людини, а під дією природних факторів. Дуже вірогідно, що воно не зникло назавжди, а ще може знову відкритися в результаті таких самих зсувів ґрунту, які його поглинули.

Ключові слова: Палеонтологія, хребетні, Гребеники, Україна.

Адреса для зв'язку: Ю. О. Семенов; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Б. Хмельницького, 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: palaeo.semenov@gmail.com

Земноводні та плазуни у складі порівняльної остеологічної колекції Національного науково-природничого музею НАН України. — В. О. Яненко, О. М. Ковальчук, Н. А. Смірнов. — Статтю присвячено вивченню порівняльної остеологічної колекції рецентних земноводних і плазунів, яка перебуває на зберіганні у відділі палеонтології Національного науково-природничого музею НАН України. Ця колекція нещодавно була упорядкована й описується тут вперше. До її складу входить 407 одиниць зберігання, представлених цілими та неповними сухими скелетами, черепами та ізольованими кістками. У колекції представлені матеріали по 104 видам 65 родів, 23 родин 5 рядів (Caudata, Anura, Crocodylia, Testudines, Squamata), у тому числі 12 видів, на сьогодні занесених до Червоної книги України: *Salamandra salanandra*, *Lissotriton montandoni*, *Bombina (bombina) variegata*, *Rana dalmatina*, *Pseudopus apodus*, *Mediodactylus kotschyi*, *Lacerta viridis*, *Coronella austriaca*, *Elaphe dione*, *Zamenis situla*, *Zamenis longissimus*, *Vipera renardi*. Ці зразки збиралися у різний час (від останньої третини XIX століття до наших днів) і походять з 16 країн у межах Європи, Азії та Африки. Ця колекція за умови її подальшого поповнення може бути використана у батрахо-герпетологічних дослідженнях і буде цікавою для палеонтологів, археозоологів та морфологів, що працюють з остеологічним матеріалом.

Ключові слова: каталог, хвостаті, безхвості, крокодили, черепахи, лускаті, різноманіття.

Адреса для зв'язку: В. Яненко; Національний науково-природничий музей НАН України, вул. Б. Хмельницького, 15, Київ, 01030 Україна; e-mail: ornithologist.ua@gmail.com.

Зміни у родентофауні (Mammalia, Glires) регіону Українських Карпат протягом XIX–XXI століть. — З. Баркасі. — Праця присвячена аналізу історичних змін фауни гризунів (надряду Glires) регіону Українських Карпат. Охоплено період з XIX до початку XXI століть. Узагальнено дані щодо

природної та штучної динаміки видів за досліджений період, зокрема щодо природного вимирання, інтродукції, реінтродукції, інвазії та експансії видів, а також подано коротку характеристику кожного з видів, яких стосувалися ці процеси. З'ясовано, що нові види з'явилися внаслідок експансії (*Castor fiber*, *Mus spicilecus*) та інтродукції (*Ondatra zibethicus*), в той час як реінтродукції гляціальних реліктів (*Lepus timidus*, *Marmota marmota*), що зникли з фауни регіону протягом XIX ст., а також інтродукція *Oryctolagus cuniculus* і *Myocastor coypus* виявилися невдалими. Крім того, протягом XX ст. зі складу фауни регіону зникли два види — рідкісний *Eliomys quercinus* та давній коменсал *Rattus rattus*. Показано реконструйований список родентофауни станом на початок XX століття та обчислено індекси зміни фауни, індекси проблемності списків, а також індекс ротації фауни за століття. Виявлено, що кількісні зміни фауни протягом століття незначні (індекс ротації фауни становить 10.9 %), оскільки число втрачених видів компенсувалося за рахунок експансії та інтродукції.

Ключові слова: динаміка фауни, експансія, інтродукція, інвазійні види, гризуни, Карпати.

Адреса для зв'язку: Золтан Баркасі; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: zlbarkasi@ukr.net

Поширення сліпака східного (*Spalax microphthalmus*) в Україні за матеріалами зоологічних колекцій. — М. Коробченко, І. Загороднюк, Ю. Ільохін. — Представлено огляд колекційних зразків сліпака східного, *Spalax microphthalmus*, з території України, які зберігаються в зоологічних зібраннях 4-х найбільших природничих музеїв України та в робочих колекціях авторів. Загалом обліковано 159 зразків з 30 місцезнаходжень в межах України. Всі доступні колекційні матеріали перевизначено, з'ясовано важливі факти щодо сучасного та минулого поширення цього та географічно близьких видів *Spalax*; представлено таблицю з важливими перевизначеннями (13 зразків, або 7,6 % від всіх, що зберігалися як *S. microphthalmus*). Проаналізовано географічне поширення виду за перевизначеними зразками, період збору яких охоплює 65 років, 1949–2014 рр. Наведено детальні відомості про всі місцезнаходження, що підтверджені колекційними зразками, окремо для кожної з адміністративних областей, включно з пунктом збору, номером зразка, статтю, ім'ям колектора, датою збору, типом матеріалу. Узагальнено відомості про колекторів матеріалу. За обсягом матеріалу найбільш повно представлені три східні області України: Луганська, Харківська та Донецька. З території 7 областей, де раніше був поширений сліпак східний, колекційні зразки відсутні, що засвідчує його низьку чисельність в таких областях та (або) скорочення вихідного видового ареалу за весь час спостережень. За представленістю у зоологічних колекціях виразно виділяються місцезнаходження сходу, розташовані переважно у басейні Сіверського Дінця.

Ключові слова: степові гризуни, підземні ссавці, зоологічні музеї, біогеографія, Україна.

Адреса для зв'язку: М. Коробченко; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: aquamarine@ukr.net

Морфологічні аномалії у безхвостих амфібій (*Amphibia*, *Anura*) фауни України. — О. Ю. Марущак, О. А. Муравинець. — Ця робота присвячена дослідженню зовнішніх морфологічних аномалій у популяціях безхвостих амфібій України. Робота виконана з використанням матеріалу, зібраного у 2013–2015 роках, а також колекцій з фондів Національного науково-природничого музею НАН України (разом 85 вибірок з 21 області). В ході роботи було створено відповідні карти України з нанесенням точок вибірок з позначенням відповідних рівнів масового та фонового рівнів прояву морфологічних аномалій. Було зареєстровано велику кількість зовнішніх морфологічних аномалій, більшість з яких вже описані в існуючих класифікаціях. Загальний відсоток амфібій, що мали аномалії, був вищим в регіонах з помітним підвищеним індустріальним тиском (наприклад на Луганщині та Донеччині), що може бути пов'язане з комбінованою дією хімічних забрудників, фрагментованістю, зменшенням природних ареалів та інших факторів. Також кілька випадків масового прояву морфологічних аномалій були виявлені в районах без відчутного індустріального впливу (наприклад на Закарпатті). Найвищий спектр аномалій був виявлений у популяції сірої ропухи в Голосіївському районі м. Києва. Було виявлено тенденцію до домінування у вибірках аномалій явно травматичного походження.

Ключові слова: морфологічні аномалії, безхвості амфібії, Україна, забруднення навколишнього середовища, біоіндикація.

Адреса для зв'язку: О. Марущак; Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна, e-mail: vse_okei@bigmir.net

Поширення та нові знахідки тритонів (*Triturus*, *Lissotriton*) у пониззі Дніпра (України). — Н. Сурядна, Г. Микитинець. — Наводяться нові дані про знахідки тритонів *Triturus dobrogicus* та *Lissotriton vulgaris* в пониззі Дніпра Херсонської області України. Вперше, навесні 2017 року, в одному біотопі знайдені тритони *T. dobrogicus* та *L. vulgaris* в околиці с. Праві Солонці, Олешківського району, Херсонської

області — 46°34'0"N 32°39'29"E. Вдалось уточнити та розширити південно-східну окраїну ареалу досліджуваних видів. Тритони виявлені під час нічних обліків. Біотоп представляє собою заплавної галерейний ліс з домінуванням *Quercus*, *Ulmus* і *Fraxinus*. Чисельність низька, особливо *L. vulgaris*, на 20–30 м довжини облікового маршруту враховано 7 особин. У березні: 4 — *T. dobrogicus*, 1 — *L. vulgaris* та 1 — *T. dobrogicus*, 1 — *L. vulgaris* у травні. За зовнішніми морфологічними ознаками, розмірами, формою тіла, рисунком та забарвленням специфічних особливостей у тритонів не виявлено. Популяція знаходиться у загрозовому стані, особливо під час міграції. Запропоновано додати тритонів до регіонального Червоного списку Херсонської області. Рекомендовано розширити територію НПП «Олешківські піски», додавши описаний біотоп, задля ефективної охорони та збереження унікальних популяцій амфібій пониззя Дніпра Херсонської обл.

Ключові слова: *Triturus dobrogicus*, *Lissotriton vulgaris*, біотопи, пониззя Дніпра, Херсонська область.

Адреса для зв'язку: Н. Суядна; Мелітопольський інститут екології і соціальних технологій Університету «Україна»; вул. Інтеркультурна 380, Мелітополь, 72316 Україна; e-mail: suriadna@gmail.com

***Hedysarum grandiflorum* (Fabaceae) в Україні.** — В. І. Мельник, О. І. Шиндер. — Вивчено географічне поширення, еколого-ценотичні умови місцезростань та стан популяцій рідкісного реліктового і ендемічного виду флори Європи *Hedysarum grandiflorum* Pall. (Fabaceae) в Україні. Цей вид в нашій країні поширений переважно на Середньоруській та Приазовській височинах, Донецькому краї та Причорноморській низовині. В цілому в Україні *H. grandiflorum* зафіксований в 83 локалітетах, у тому числі в 19 — на природно-заповідних територіях. В Україні *H. grandiflorum* зростає в специфічних екотопах на крейдових та мергелевих схилах, де формують агломерації з *Thymus calcareus* Klokov & Des.-Shost. В минулому в Україні *H. grandiflorum* був компонентом соснових лісів. У наш час такі місцезростання збереглися в Греції та Російській Федерації. Порівняльне вивчення місцезнаходжень *H. grandiflorum* в межах всього ареалу підтверджує точку зору Д. І. Литвинова (1891) про цей вид як релікта третинних соснових лісів. Його сучасні місцезростання на крейдових та мергелевих схилах утворилися в результаті деградації деревного ярусу під впливом природних або антропогенних факторів. Випасання худоби в місцезростаннях *H. grandiflorum* приводить до деградації та елімінації його популяцій. Як рідкісний, зникаючий, реліктовий та ендемічний вид флори Європи *H. grandiflorum* внесений до Червоної книги Болгарії, Греції, Румунії та Російської Федерації. Його необхідно внести до нового видання Червоної книги України і забезпечити охорону всіх популяцій цього виду в нашій країні.

Ключові слова: *Hedysarum grandiflorum*, географічне поширення, місцезростання, популяції, охорона, Україна.

Адреса для зв'язку: О. І. Шиндер; Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України; вул. Тімірязєвська, 1, м. Київ, 01014 Україна; e-mail: shinderoleksandr@gmail.com

Поширення та сучасний стан популяцій *Colchicum fominii* Bordz. в Україні. — А. М. Гнатюк, О. С. Дятлова, С. Є. Дятлов. — Проаналізовано дані літератури щодо номенклатури та розповсюдження на південному заході України (Одеська обл.) рідкісного виду рослин *Colchicum fominii* Bordz. У 2016 р. досліджено територію, де в 1982 та 1995 рр. відмічали *C. fominii* (Арцизький, Тарутинський р-ни Одеської обл.). Популяція у Великомихайлівському районі, останні згадки про яку датовані серединою 1930-х рр., відвідана у 2007 р. У 2016 р. зареєстровано значне зниження чисельності генеративних особин у популяції, що знаходиться у Арцизькому районі між селами Нова Іванівка та Делень, у порівнянні з даними 1982 та 1995 рр. У зв'язку з тим, що вид не перебуває на територіях природно-заповідного фонду України та в межах територій Смарагдової мережі, запропоновано надати статус ботанічного заказника місцевого значення території у лісосмузі між селами Нова Іванівка і Делень Арцизького р-ну Одеської обл. та території в околицях с. Кардамичеве, де відмічено сучасні популяції *C. fominii* та запропоновано включити згадані території до Смарагдової мережі Європи.

Ключові слова: *Colchicum fominii*, *Colchicum arenarium*, Смарагдова мережа, Бернська конвенція, рідкісні види, рослини, Україна.

Адреса для зв'язку: О. С. Дятлова; e-mail: lena.dyatlova@gmail.com

Особливості агресивних взаємодій трьох видів родини Paridae з іншими видами птахів на місцях водопою. — А. О. Маркова. — Досліджено міжвидові та внутрішньовидові агресивні контакти трьох представників родини Paridae: синиці великої (*Parus major*), синиці блакитної (*P. caeruleus*) та гаїчки болотяної (*P. palustris*) на місцях водопою у гніздовий період етологічними методами тотального спостереження та суцільного протоколювання. Зареєстровано на яких з 27 відмічених на місцях водопою видів птахів синиці виявляють реакцію агресії, а на яких ні. Розглянуто співвідношення міжвидових та внутрішньовидових контактів, серед яких переважають неагресивні та міжвидові контакти. Серед усіх агресивних взаємодій відсотково переважають внутрішньовидові у *P. palustris* та *P. major* (крім

території Канівського природного заповідника), а у *P. caeruleus* — міжвидові. Частота агресивних взаємодій синиць є досить малою, але її показник завжди більше у внутрішньовидових конфліктах, ніж у міжвидових. Перевірено на достовірність відмінності у прояві міжвидової та внутрішньовидової агресії на різних територіях, та власне між цими типами агресії у кожній місцевості. Співвідношення міжвидової та внутрішньовидової агресії є однаковим для *P. caeruleus* та *P. major* на більшості територій, проте завжди відрізняється у *P. palustris*. Розраховано успішність реакції агресії при захисті і нападі для синиць із усіма видами птахів та встановлено її особливості для різних територій.

Ключові слова: Paridae, поведінка, міжвидова та внутрішньовидова агресія, водопій.

Адреса для зв'язку: А. О. Маркова; Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України; вул. Б. Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: anna-markovka@i.ua

Наземні хребетні відвалів вугільних шахт Донбасу (Україна). — Є. Улюра, В. Титар. — При інвентаризації наземних хребетних на 17 ділянках вугільних видобуток у регіоні Донбасу виявлено 90 видів (2 амфібій, 3 рептилій, 69 птахів та 16 видів ссавців). Показано потенціал цих ділянок для підтримання та збереження численних видів наземних хребетних тварин; розглянуто деякі зв'язки між гетерогенністю навколишнього середовища та видовим багатством досліджених ділянок. Ці зв'язки у таких градієнтах впливу людини на ландшафт, як відвали вугільної промисловості, досі широко не були вивчені за допомогою ГІС-похідних змінних. Нами досліджено прості виміри георізноманіття, що дало економію часу та фінансово практичний спосіб вимірювання абіотичної неоднорідності середовища на дослідних ділянках. У нашому випадку ми виявили позитивний зв'язок між показником топографічної вологості та видовим багатством птахів; негативний зв'язок між температурою яскравості поверхні (мінімум) та видовим багатством як птахів, так і ссавців. Вірогідно, спонтанні сукцесії на вугільних видобутках посилюють біорізноманіття та сприяють поширенню спеціалізованих та / або зникаючих видів.

Ключові слова: наземні хребетні тварини, видобуток вугілля, відходи, біорізноманіття, збереження.

Адреса для зв'язку: Є. Улюра; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: uluyura@ukr.net

Інтерактивні заняття для дітей дошкільного віку на базі Державного музею природи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. — І. М. Муравйова. — У цій статті розглядається проблема проведення екскурсій для маленьких дітей в природничому музеї, експозиція якого не пристосована до особливих потреб досліджуваної вікової групи. Для вирішення цієї проблеми були розглянуті методи навчання дітей від чотирьох до семи років, як загальні так і в області природознавчих дисциплін. Був розглянутий історичний досвід інших музеїв світу, в тому числі природничих. Описаний досвід роботи з дітьми різного віку у сучасних природничих музеях світу. Також показані засоби, що тим чи іншим чином застосовувалися для адаптованого ведення освітньої, просвітницької та популяризаторської діяльності серед дітей дошкільного віку. У статті описана методика та прийоми проведення інтерактивних занять — екскурсій з елементами дидактичної гри. Запропоновані засоби адаптації музейної середи для потреб дітей різних вікових груп, зокрема для дошкільного віку, починаючи від природних потреб і закінчуючи доступністю сприйняття дітьми інформації. Для проведення екскурсій, крім експозицій, використовуються натуральні об'єкти тваринного і мінерального походження з робочого фонду музею та допоміжні матеріали, підібрані за ознаками наочності та привабливості для дітей, зручності та безпечності вивчення маленькими дітьми. Відповідно віку дошкільників запропонований розмір та склад групи, а також визначений час проведення занять. Як зразок урізноманітнення екскурсійної роботи запропоновані нові для Музею природи ХНУ імені В. Н. Каразіна теми та методи проведення екскурсій, призначені для роботи с дошкільниками. Заняття розроблені спеціально для дітей середнього та старшого дошкільного віку, та підготовлені для проведення на базі Музею природи ХНУ імені Василя Назаровича Каразіна. Заняття успішно апробовані в тестовому режимі. Результати інтерактивних занять порівняні з звичайними екскурсіями.

Ключові слова: інтерактивні заняття, екскурсії, дидактичні ігри, дошкільний вік, Музей природи, тварини, мінерали.

Адреса для зв'язку: І. М. Муравйова; Музей природи ХНУ імені В. Н. Каразіна; вул. Трінклера, 8, м. Харків, 61058 Україна; e-mail: muraniri@gmail.com

Прісноводні молюски Закарпаття (басейн річки Тиса) у малакологічних колекціях України. — Ю. І. Фурик. — Ця стаття присвячена аналізу представленості видової різноманітності прісноводних червоногих та двостулкових молюсків у різних малакологічних колекціях (малакологічної колекції Державного природознавчого музею м. Львова, малакологічної колекції професора В. Здуна, яка зберігається в Зоологічному музеї імені Б. Дибовського Львівського національного університету імені Івана Франка; малакологічної колекції Зоологічного музею Житомирського державного університету імені

Івана Франка та малакологічної колекції зоологічного відділу Національного науково-природничого музею Національної академії наук України — м. Київ) зібраних на території Закарпатської області (басейн річки Тиси) в кінці минулого та на початку теперішнього століття. На підставі каталогів, а також отриманих даних виділено 51 вид черевонігих та двостулкових молюсків, що належать до 13 родин (9 з яких представляють клас *Gastropoda*, а 4 клас *Bivalvia*). Також у статті наводяться дані щодо чисельної представленості цих видів у вище згаданих колекціях.

Ключові слова: малакологічна колекція, прісноводні молюски, *Gastropoda*, *Bivalvia*, Закарпаття, Україна.
Адреса для зв'язку: Ю. І. Фурик; Ужгородський національний університет, Біологічний факультет; вул. Волюшина, 32, Ужгород, 88000 Україна; e-mail: jurij1702@ukr.net

Український зоологічний журнал та видання-послідовники на тлі історії зоології в Україні. — І. Загороднюк, В. Пархоменко. — Розшифровано і описано історію «Українського зоологічного журналу» (УЗЖ) на фоні становлення і подальшого розвитку академічної науки в Україні. УЗЖ є першим в історії України спеціалізованим зоологічним виданням. Журнал започатковано 1921 року Українським науковим товариством (УНТ). Його редактором і упорядником був Микола Шарлемань, серед авторів такі тодішні й майбутні світочі, як Георгій Висоцький, Теодосій Добржанський, Сергій Паночіні, сам Микола Шарлемань, Георгій Артоболовський, Леонід Портенко, Матвій Щербина та ін. Через організаційну та фінансову скруту журнал виходив нерегулярно. Випуск 2 було видано лише через два роки, 1923, вже під егідою Всеукраїнської академії наук (число 2), надалі журнал не виходив. Його місце посіли відомчі видання (переважно щорічники) зоологічних установ АН, зокрема «Журнал Біо-Зоологічного циклу», «Збірник праць Зоологічного музею», «Труди Інституту зоології». В середині 1960-х років їх змінили міжвідомчі видання — спочатку серія збірників «Проблеми зоології», а згодом — 6-номерний журнал «Вестник зоології». Розглянуто детально всі переходи домінуючих позицій різних типів видань.

Ключові слова: Український зоологічний журнал, Українське наукове товариство, Всеукраїнська академія наук, Микола Шарлемань, зоологічні видання.

Адреса для зв'язку: І. Загороднюк; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: zoozag@ukr.net

Святослав Погребняк: науковець та музеолог. — І. Загороднюк. — Стислий огляд біографічних відомостей і наукових доробків С. Г. Погребняка (1961–2016), науковця-зоолога, який все своє життя присвятив вивченню біотичного різноманіття, досліджуючи членистоногих і молюсків. Святослав Погребняк після навчання на біологічному факультеті Київського університету (випуск 1987 р.) працював на різних посадах в НАН України, у тому числі в Інституті зоології та Національному науково-природничому музеї (ННПМ). Святослав є автором понад 30 наукових праць, у тому числі двох каталогів колекцій ННПМ. Ним описано кілька нових для науки видів тварин, проведено низку експертних досліджень щодо впливу гідро- та промислового будівництва на природні комплекси, детально вивчено особливості угруповань акарокомплексів в промислових садах України, зібрано численні біологічні зразки для природничих колекцій. Зі Святославом Погребняком були пов'язані такі знакові події в житті музею, як поява і розвиток веб-сайту ННПМ, серверу й комп'ютерної мережі музею, формування електронних каталогів фондів колекцій музею.

Ключові слова: арахнологія, малакологія, музеологія, історія біології.

Адреса для зв'язку: І. Загороднюк; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: zoozag@ukr.net

Здобутки Володимира Гриценка у стратиграфії, палеонтології та палеоекології та в галузі охорони геологічної спадщини. — М. Решетник, К. Руденко. — Біографічні дані про В. П. Гриценка наведені в цьому нарисі. Зацікавлений читач дізнається про здобутки у науковій, науково-педагогічній діяльності, про досягнення і відкриття вченого у галузі палеонтології і стратиграфії. Подані відомості про діяльність ученого-палеонтолога в опублікованих ним джерелах — наукові статті, книги, підручники, атласи, матеріали доповідей на конференціях, видання іноземними мовами. Він член Палеонтологічного товариства при НАН України та Голова його Київського відділення. Розповідається про діяльність Володимира Петровича як польового геолога, педагога та наставника молоді. Охарактеризована його музейна діяльність та досягнення у цій царині. Йдеться також про його роботу в Міжнародній комісії з охорони геологічної спадщини (ПроГЕО), де він представляє Українських геологів. Його досягнення зазначені індексом цитування $h = 7$, $i_{10} = 6$ за Google Scholar. 15 лютого 2017 року виповнилося 70 років з дня народження Володимира Гриценка та 45 років з початку його наукової діяльності, з нагоди чого й підготовлений нарис.

Ключові слова: венд, палеозой, геологічні пам'ятки, палеонтологія, музеологія.

Адреса для зв'язку: М. Решетник; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького, 15, Київ, 01601 Україна; e-mail: reshetnyk@bigmir.net